

Motion till riksdagen 2025/26:4009

av Joakim Järrebring m.fl. (S)

med anledning av prop. 2025/26:202 Undantag från krav enligt art- och habitatdirektivet vid vattenkraftens omprövning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att tillämpningen av undantagsbestämmelserna sker efter individuella proportionalitetsbedömningar och på tillräckliga beslutsunderlag samt återkommande redovisa för riksdagen hur undantagsbestämmelserna tillämpas och vilka konsekvenser det får, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att ta fram nationell vägledning samt metodstöd för tillämpningen av undantagsbestämmelserna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp om aktuella kompensationsåtgärder är effektiva och medför faktisk miljönytta och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialdemokraterna ställer sig bakom regeringens förslag och delar bedömningen att Sverige bör kunna använda de undantagsmöjligheter som följer av EU-rätten i samband med vattenkraftens omprövning fullt ut.

Vattenkraften är en central del av Sveriges fossilfria elsystem och bidrar med reglerförmåga, effektbalans och systemstabilitet. Samtidigt har den historiska utbyggnaden haft stora konsekvenser för vattenmiljöer, vandrande fiskbestånd och biologisk mångfald i våra vattendrag. Reformen om moderna miljövillkor syftar till att hantera denna påverkan genom nödvändiga miljöanpassningar samtidigt som vattenkraftens betydelse för elsystemet värnas.

För oss socialdemokrater är det centralt att säkerställa en rimlig balans mellan miljönytta och elsystemets behov. Varje undantag ska därför föregås av en individuell proportionalitetsbedömning och bygga på ett tillräckligt beslutsunderlag. Nationell vägledning och metodstöd kan bidra till en mer effektiv och likformig tillämpning. Samtidigt bör riksdagen löpande få en samlad bild av hur undantagsbestämmelserna används och vilka konsekvenser de får för vattenmiljö, biologisk mångfald och elsystemets funktion. De kompensationsåtgärder som aktualiseras vid undantag ska vara effektiva och säkerställa faktisk miljönytta.

Den nationella planeringsramen om högst 1,5 TWh årlig produktionspåverkan har varit en grundläggande förutsättning för reformen och bör ligga fast som samlad nationell ram. Samtidigt ersätter denna ram inte den individuella prövning som följer av EU-rätten. Det bör vidare poängteras att genomförandetakten i omprövningen har bromsats under den nuvarande mandatperioden. Enligt riksdagens utredningstjänst (RUT 2025:1658) har regeringens hantering bidragit till att fördröja processen, vilket riskerar att både skapa osäkerhet för energisystemet och fördröja nödvändiga miljöåtgärder. Den osäkerhet som länge fått råda behöver därför snarast vändas till tydlighet och förutsägbarhet.

Joakim Järrebring (S)

Leif Nysmed (S)

Denis Begic (S)

Markus Kallifatides (S)

Laila Naraghi (S)

Anna-Belle Strömberg (S)